

فی ۱۵ صفر سنہ ۱۳۲۷ و فی ۲۳ شباط سنہ ۱۳۲۴

جمعیت علمیہ اسلامیہ نیک ناشر افکاریدر

مدیر مسئول :
محمد فطینسر محرر :
فاح مجیز درسعاملرندن
مصطفی صبریصاحب امتیاز :
فاح مجیز درسعاملرندن
شہری احمد افندی

مندرجات

عالم اسلامیت	اسلامیتلہ مذہبیت جدیدہ برائشہ بیلیری کوچوک خدی
جاوا عبدالاحد داود	معرفت - دین ابن الامین : محمود کمال
مترقبہ	دین اسلامدہ هدف مناقشہ اولان مسائل مصطفی صبری
شریعت ایستز	اساس تشکت ابن الامین : احمد توفیق
قرعہ امتحاناری	سیاست شرعیہ ابن حازم : فرید
جوابلر	ادبیات
	بشر خلیل ادیب

نسخہ سی ۵۰ پارہ در

آبونہ اجرتی (ہوسنہ اجریتلہ برابر)	استانبول ایچون :
ممالک اجنبیہ ایچون :	برسنہ لک ۷۵ غروش
۱۸ فرانق	التی آلفی ۴۰ »
» ۹,۵	» ۴۵

درج ایدلبان اوراق اعادہ اولتماز

قادرلر مزہ :

اکثر مقالاتہ ایات کریمہ واحادیث نبویہ درج ایدلمش بولندینی نظر اعتبارہ آلہرق رعایتسز لکدہ بولنلمامسی
رجا اولنور .

درسمادت

بکر افندی مطبعہ سی - وزیرخان

پازار ایرتسی کونلری نشر اونور دینی، ادبی، سیاسی فنی هفته لاق غزته در.

اسلامیتله مدنیت جدیده برلشه بیلیری ؟

۲۱ نجی نسخه دن مابعد

بوندن صکره بغداد و قرطبه ده مدنیت عربیه نیک واصل اولدینی علوشان کی شهرت کیر عالم اولان برشی حقه ده اطاب مقاله لزوم کور میوب یالکز شو مدنیت مترقیه نیک اسباب وحدوددن بحث ایتمکله مسرور افواد اوله بیله جکم. تراحت فکریه یه مالک مباحثه کارانک ایلمک اوکجه ذهته تبادر ایده جک برخصوصی عرض ایده جکم.

اسلامیتدن مقدم اولان مدنیتک روحی بتون نقائصدن عاری اوله رق کمال متفحیتله عالم اسلامه سرایت ایدنجی اسلامیت الکطاتی ثمره لری بخش ایتدی.

اسلامیت بغدادده قوه سیاسی سنی زمانک نیجه دشمنلرینه مقاومت ایدوب برچوق فلاسفه و علمایی احتوا ایتمش بولان مدنیت فارسه دن استفاده ایتدیکی کی اسپانیاده دخی اسلامیت ولاتین روحلری بیتنده

امتراج حاصل اولمشیدی. بویکی روحک هرایکی طرفه بردن وبالی اولان افتراقنک سینه کله لم.

اسلامیتدن بحث ایدنلر اعتقاد ایدرلردی که «دین لایتغیر ولایتبدل بر نظام کاملدر. بنشاء علیه قیمتی کوزل اکلامق ایچون دینی تأثیرات اجنبیه دن عاری اوله رق مستقلاً تدریس کفایت ایدر» حالبوکه بو طوغری دکلایدی چونکه هر دین اعظم قوتی تأثیرات خارجیه دن ونفس الامرده اودینک بو تأثیرات خارجیه یی درجه قبولدن مستمداً استحصال ایدر. [۱]

[۱] دین حقک نظام کامل اوله جفته ده طبیی شبهه ایدیه من. فطرتنک لایتغیر اولسی و هر خصوصده کفایت ایتسی مسئله سی بیوجک برجه ندر. دین لایتغیردر دینک دین اسلامی نسخ ایده جک بشقه بر دین ظهور ایده من دیمکدر.

بویسه ایکی نقطه دن عا که ایدیلیر. برنجیسی اصول دین اعتباریله در. عقائد وقواعد اساسیه دین هیچ بر وقت تغیر ایده من.

مع هذا اساس دینک دلائل ثبوتیه سندن اولق لازم کلن علوم وفنون بر زمان تحدید ایدیه میه جکندن عالم واجزای عالمه

بیم افریقا مسلمانترینک فتح ایستدکری اندلسدهکی دولت اسلامییه دایر بعض سوزلرم وار .

باقیکز بوکون حقیض فقر و مذکله اینش اولان او قرطبه شهرینه باقیکره و قتیله دولت عربیه زمانسده شهر مذکور بشیوز بیک نفوس اوج بیک مسجد یوز اولن اوج بیک خانه اوج یوز حامی حاوی غایت معصور و صوک درجه مترقی بریده طیبه ایدی .

دولت مذکورده امراء مسلمینک اخلاقه درجه آدابته . کت تر قیلرینه واقف اولمق ایسترسه کز قرطبه خافاسندن عبدالرحمن اولاک مخدومه براقش اولدیق و صیتنامه یاقور مرکز کفایت ایدرکه اسپانیاده تاریخ اسلامه متعلق مستندات کثیره میانسده آنی اختیار ایتمد !

« اعلم یا بنی ان الملك بیدالله یؤتیه من یشاء وینزع من یشاء فاحمدالله علی ان وهبنا ملک الاندلس فطیک بقوی

وقوف نه قدر تراید و تافاض ایدرسه دلائل فلسفه دینه ده او قدر تراید و تافاض معروض اوله بیلیر . بو ایسه مسائل اساسیه ک به تغیری منظم اولاز . مثلا الایک برلکی بودین اسلامک اساسی تشکیل ایدن برمسئله . و بوده لایق بورد . انله سی ایسه ازمان وامکنه و عتوگ تفاوویه متفاوت اوله بیلیر . ایکمسی فروغ دین احسیله . فروغ دین مساوی اکیله آریلیر . برسی یقینی ضروری دیگر ظنی و نظیرد .

بالطبع احکام قرعیه ک یقینی اولانری اصول دین حکمنده اولدیجی جهته لایق بورد . بش وقت عز آئی اوله من . قتل نفس . سرقت زنا کچی افلاک حرمتی حله متلب اوله من . کلاک اذه و فلسفه شرعیه ک اساسی تبدل ایدمن لکن احکام نظریه دینه که اصل وسعت احکام بورده . ازمانک تغریله تغیر ایدمیه کچی و فط صورت تغیری یه اصول دینه یاه تعین ایدیلجی که مسائل دینه دندر . ایسته بو خصوصده و بالخاصه علوم دینه ک موقوف علیمی اوله ییله ک علوم و فونده عوامل اجنبیه ظنی ایدلن هرشی « لوسائل حکم الماصد » سرینه ماصدق اوله رق مقتضیات دینه دن اولور . بونک انچوندر که علم اطلاق اوله ییله ک هرمانکی برشی اولورسه اولسون (انما الاعمال بالنیات) حکمنه توفیقاً نظر اسلامده اعتر عبادت عد ایدیلیر و دین زمامده فرض واجب سنت مکروه حرام حکم لوندن برسه محکوم اولور .

الله وطاعته و اعمل خیراً مع الناس كافة و خصوصاً اولک الذین وکلا الله شؤونهم الیک و ساو فی حکمک و قضائک بین الفقراء و الاغنیاء و لاتول امور الناس الا من عرفت فیه الحکمة و الخبرة و عامل جنک بالشدۃ و الا من معاً لیکونوا حماء الدولة لاعونا للظلمة من الحکام و واجب علیک ان تظل الزراع بحمايتک و ان تود بمعونک لانهم مورد حیاتنا و احرص علی محبة الرعیة ک و ذلکهم بک الخ » اولاد جف معلومک اولسونیکم لایقدره الهیه دندر ایستدیکنه و یزیر ایستدیکندن آلیر . بنسواء علیه اندلس ملکینی بزه احسان ایستدیکندن طولانی جناب حق محمد و ثنائت تقوی و طاعت الهیه دن آیرله عموم ناسه و بالخاصه شؤنات اداره لرینه من قبل الرحمن وکیل اولدیغک رعیه که خیرله معامله ایت حکم و قضا کهه فترا و اغیانی مساوی طوت امور نامی اهل خبره و ارباب حکمتدن اولدق لرخی بیلدیگک ذواته قویض ایت عسکریکه شدت و لینی جعاه

برعلم مقاصد حیاتیة انسانییه طوقونق انچون تعیب ایدلکی مدتیجه حرام اولدیق حلاله یه عین علم منافع حقیقیه بنریه نقطه نظرندن فرض اولق درجه سنه قدر وارده بیلیر . ایسته بو حکملری تولید ایدن قواعد اساسیه دین لایق بورد اولدیجی حلاله فروغ دینه کلاک بنریه ک جهات مختلفه سندن هیچ برسی سینه انچون ذکل بلکه کشاد انچون موضوع اولدندن اجتهادات علما نسبتند تکامله سائق و بناء علیه عمل و فائدن استفاده ی آسور . و هیچ برعلم وفندن مسؤییتی منع الیز . لکه تشویق ایدر . بونکچوندر که علوم دینه اسلام شعرات فوندن هر بریه تلافیه ایلر بولمش و احیفا که عصرلر دیری بولمق سنی ابراز ایدمیه ک انچون ضرورتدن یفاسنی قورتاره مامشدر . (اولمک فیه انا انزلنا لیک الکتاب) آیت کریمه سینه عالم کچی کورین موضوع مسئله ظن ایدلکی کچی تدریسات دینه ک استثنای ادعائی سوء تفهیمه دوشوردنک علوم عقلیه و کسبه بنریه ک وسعتی نسبنده علوم دینه ک توسعی آسور اولان حکمت اسلامی ایدمیه ک مامیلیر . زبیرا مبنی اسلامت علم و معرفتدندر . عدو اکبر اسلام بالطبع جهالت اولی لازم کلیر . جهالت هر موضوعده جلالندر . (هل یسوی الذین یعلمون و الذین لایعلمون) ایت کریمه سنده معلومت کز ایدمیه سی بونعیمی افاده نکتیه سینه شمول اولدیجی ده ریانجه معلومدر

معامله‌ایست که ظالمه حکامه عونه دکان امور دولته نکه‌بان اولسون اوزرای جناب حایه‌کده بولندیرمق و کندیلرینه معاونتله اظهار و داد ایلمک اوزریکه واجبدیر. زیرا انلرمرد حیانتدر رعایان سکا ختله مربوطیلرینه حریس اول .
افندیلر !

بن شوکی و صیتی زماندره رئیس و کلامزدن دیکلمک ایسترم . بو بوله در فقط خایمه عبدالرحمن اولاک شو سوزلری سویلدیکی اوخی عصرده بن بزم مملکتلرمزده جریان ایدن احوالی توصیف ایتک ایستهم . چونکه قورقازم بر عالم مسیحی نك سامعه خراشی اوله جق بر صورتله فی اتهام ایدرسکنز . بوجه معروض دهشتناک بر صورتده کجاش و الا آن ناسی حیرت کامله ایچنده برفاش اولان شومدیت سکنز یوز سنه کمال صفایله دوام ایتدی . عربلر اندلی برایی سنده فتح ایتدیلر . و بالاخره سکنز یوز سنه حکمرانی جاری اولدقدن سوکره الارندن چیتدی . بوکا تهج اولغزمی . بوکا ترک دولتک انصاع ایتدی و عظمت حربیه ده درجه قصوایه بالغ اولدینی ایکی اوچوز سنه ضم ایدیله جک اولورسه دول اسلامیه جهانه تقریباً بیک سه کمال ساداته حکمران اولمشدرکه روما و یونان دولتلیک عمرلرینه معادلدر .

ولکن بوراده موضوع بحثمزه متعلق برشی وارکه اوده استنبولده واکا یقن بحرسفید حوالیسنده جریان ایدن احوالات نتایجنددر بو ایسه اسلام و مسیحیتک معارفه و اثنافی قضیه‌میدر .

بومعارفه فتح اندلسده فتح اسلامیدن صرکراقبصه بفرتی متعاقب باشلامشدر . شونی اونومیکزکه اسپانیا قصابلیرتک اسلام و نصاری اده سندنکی جهاده دائر روایت ایتدیکری ماصالاری قطعاً حقیقه مقارن دکلدر از جمله « غورنیل » ک ترتیب ایتدیکی برقصه‌ده بر قهرمان بسالت تصویر ایدرلرکه گویا قومی کهنه‌پیشی

مجاهده کفار [۱] ایچون حاضر لامشدر اوده فوق‌الاده ابراز مائر ایلمش حالبوکه حقیقته بوقهرمان کندیسینی خدمات مسلمین ایچون تقدیم ایتدی و صفوف اسلامیه‌ده محاربه ایلدی . و اعاده مسلمینه قارشی حرب ایدرکی وفات ایلدی . اندلسده نصاری ایله امرا مسلمین ارمسندکی اطوار و علاقائی استقرا ایدنلر بیلیرلرکه امراء مسیحین ایله استتاره ایدرلر و جوق و قتلرده خلفائک سیرلرینه کیدرک شغایب اولنجه قدر اقامت ایلرلریدی .

افندیلر کوربورسکنز که شوعادات قصاصتک آتوب صاوردقلری محاربات صاییه خرافاتنه قطعاً منافقندر . اندلس مسلمانلری دولتلیرتک منقرض اولدینی و امراء مسیحینک اطرافدن تضییقی کوردکلری دورده بیه نصاریه مساعحه و مودتکارانه معامله دن ابرلامشدریدی . بوگون اسپانیا حوالیسندنه طولاشمش اولسه کز اوراده کی آثار عربیه و دور اضمحلالارنده او آثارک بقایى و اندر اسدن محافظه سنده دائر و قوعولان همدات تشید . یلرینه آگاه اوله بیلیرسکنز .

اندلس بر مملکت ثروت و رفاه ایدی . حتی سلطان مسلمانک سوکدوره ، اضمحلالارنده بوله ایدی . حالبوکه اوزمانده بیه نصاریه حقد و کین پرورده ایلاملری احوال متدهشدر .

شسو عصرده غرناطه دولتی اوروپانک زهره‌سی ایدی . نسیم حریت و مدنیتی استقام ایتک ایستین هرشخص اوزرایه کیدر و امراء مسیحینک تحکم ایتکده بولندقلری بلده لردن فرار ایدردی ، زیرا اورالز مهد قسوت و ظلم اولوب امراء میدان حربه طوتدقلری اسیرایی برطاقمیر ییجی کلبلرک لالریته و بره رک جسدرلیق بارجه بارجه ایتدیرمکه معاقبه ایدرلردی بو حال اندلسه مقصور دکان ایدی . بلکه مسلمین ایله مسیحین اده سنده برعلاقه محکمه وار ایدی که محاربات صلیبیه نك انتهایسندن استنبولاک فتحه قدر دوام ایتشدی .

[۱] کفارندن مقصد مسلمانلردر .

ایتدیکم مقالات متناهیہ . بالخاصہ ۱۶ نجی نسخہ دہی «بقا، دین الہ قائمدر» عنوانی مقالہ . لایقہ مبالغہ اولورسہ محاورہ مذکورہ تماش ایدہ جک صورتہ وقتلہ ایراد ملاحظہ ایدش اولدینی کوریلیر . مع ذلک بوصدده ینہ برقاچ سوز سولیمیم :

مخبرک یدیک کی «ادارہ جدیدہ، مات عثمانیہ نک دہا یکی، دہا مکمل تحصیل کورمسنی موجب اولہ جتدر». چونکہ ادارہ جدیدہ، ادارہ عادلہ در. ادارہ مستقبلہ ہر عملکنندہ چہل مروج، ادارہ عادلہ ایہ عالمی منتج اولدیندن انقلاب ادارہ، طبعیدرکہ چہل احیا، عالمی احیا ایدہ جکدر. چہلک علمہ تحولی ایچون ہرشدین اول — آداب اسلامیہ دائرہ منجہ سندنہ — تربیہ عمومہ بہ چالیشقم، محیطلمزی احاطہ ایدن اقوام مستمدنہ نک نشر معارفہ اتخاذ ایتدیکلری اصول مستحسنہ بہ عطف انظار و ترقیات زمانہ ایلہ متناسب صورتہ برمسلاک تدریس اختیار ایتک الزمدر .

بومقصدک حصولی، ادارہ مشروطہ متکفلدر . مسلمانلرک حیات حقیقیہ سی مثابہ سندنہ بولان علمک وجودی . ادارہ عادلہ نک وجودیہ محتاج و چہل عدل ایلہ . علم استبداد ایلہ غیر قابل امتزاج اولدیندن ادارہ عادلہ نک تأمین تقرری ایچون تمجیم علمہ حصر مساعی ایدلسی تحت وجودہ در .

مساعیدہ قصور ، مشکلات محتما بہ قارشی قور کوستریلہ جک اولورسہ چہل دینان بلای مہرم، کا کان ملو نلرلہ ابوچہل تولدایدر ، اژدر استبدادکی برہادم استخدام ایلردہ تعذیب عباد و تخریب بلادہ الکشدتل آفلری خلقہ نعمت عد ایتدیر .

ادارہ مشروطہ ، امانتک اہانہ تودیننی استلزام ایلدیکندن امانتہ اہل اولہ بیامک ، وطنی بابۂ استبداددن محافظہ ایتک ایچون تحصیل مکمل کورمک . تحصیلدن

افدیلر بیلیرسکزرکہ قرون وسطادہ جنوہ نک عظمتی شرق ایلہ اولان معاملات تجارتیہ نریٹک ثمرہ سی ایدی . اوزماندہ بزم مسلمانلرلہ اختلاط و مناسباتمزدن ایتدیکمز استفادہ بی دہ بیلیرسکزر . فلسطین ، سوریا و یوناندہ بزم برچوق تجارت خانہ لرمن واردی . کیزلخہ جک شیردندرکہ غریبونک سعادتلری . سلما . نلرلہ اختلاط لرینک ثمرہ ازدایدیدر ، بوصرہ دہ اسلاملرک برچوق عادات حسنہ و اخلاق شریفلری بڑہ سرایت ایدیوردی . حتی روح اسلامنک بڑہ سرائی حسابہ قاتولک کلیساری مضطرب اولدی . مبادی اسلامیہ و نصرانیہ نک تنازعنہ نظر خوفلہ باقیوردی . و بالخاصہ انلرک افت و عدوسی اولان سرپستی ادیانک مبدائندن زیادہ قوشقو لانیورلردی .

[مابعدی وار]

کوچوک حمدی

مہرقت — دین

نزد فقیرہ کلن بردات فاضل ، ماتن غزہ تنک در سعادت مخبریلہ شیخ الاسلام افندی حضر تلری آرہ سندنہ جریان ایدن محاورہ نک [صباح : ۱۱ شباط] فقرہ آتیہ سنی نقل ایلہ اوبجہ دائر بر مقالہ یازلمسنی تکلیف ایتدی .

مخبر دیورک : «ادارہ جدیدہ ملت عثمانیہ نک دہا دہا مکمل برتحصیل کورمسنی موجب اولہ جتدر . بعض یکی ، مملکہ لردہ سویہ معرفتک یو کما مسمی حسابات دنیہ نک آزامسنہ بادی اولدینی کورولمشدر سزده بورادہ عین حالات وقوعنہ احتمال ویریورمیسکزر ؟ » .

شیخ الاسلام افندی بیوریورک : «خیر ، ممالک اجتبیہ دہ بولہ برتحولک واقع اولدینتدہ حیرت ایدرم» .

§

اول بول عرض لیدیم کہ (بیسان الحق) ایلہ نشر